

İlgili Kanun / Madde
6100 S. HMK/ek.1

ANAYASA MAHKEMESİ

Esas Sayısı: 2023/182

Karar Sayısı: 2024/203

Karar Tarihi: 4/12/2024

●**TEMYİZ VE İSTİNAFIN PARASAL SINIRLARI**
●**İSTİNAF VE TEMYİZE İLİŞKİN PARASAL SINIRLARIN HÜKÜM VERİLDİĞİ TARİHİN ESAS ALINMASININ HÜKMÜN DENETLENMESİNİ TALEP ETME HAKKINA SINIRLAMA GETİRDİĞİ**

ÖZETİ: Kural, istinaf ve temyize ilişkin parasal sınırların hangi tarih itibarıyla uygulanacağını düzenlemektedir. Bu yönüyle kuralla söz konusu parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktarın esas alınacağı öngörülme suretiyle ilk derece mahkemesince veya ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak işin esası hakkında karar veren istinaf merciince aleyhine hüküm verilen tarafın hükmün denetlenmesini talep etme hakkına sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır.

Kişilerin davanın açıldığı tarihte hangi sürelerde ve hangi usullerle dava açabileceğini, başka bir deyişle mahkemeye ne şekilde başvurabileceğini ve bunun koşullarını öngörebilmesi mahkemeye erişim hakkının bir gereğidir. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkı ise yargı mercilerince aleyhine karar verilen tarafa bu karara karşı kanun yolu denetimine başvurma imkânı sağlamaktadır. Öte yandan hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri gereğince ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi tarafından kısmen veya tamamen aleyhine karar verilen tarafın bu karara karşı kanun yoluna başvurup başvuramayacağını, başvurma imkânı varsa hangi şartlarda bu hakkını kullanacağını açık ve net olarak bilmesi gerekmektedir.

Kural gereğince hükmün verildiği tarihte geçerli olan parasal tutarın güncellenmesinde dikkate alınan yeniden değerlendirme oranı 213 sayılı Kanun'un mükerrer 298/A maddesi gereğince belirlenmekte, Hazine ve Maliye Bakanlığınca ilan edilmektedir. Bu yönüyle denetlenmesi talep edilecek hükmün verildiği tarihte yeniden değerlendirme oranına göre güncellenmiş parasal sınırların belirlenmesinin mümkün olduğu gözetildiğinde bu tarih itibarıyla mahkeme kararına karşı kanun yoluna başvurulup başvurulamayacağı hususunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlenebileceği, dolayısıyla kuralın belirlilik ve hukuki öngörülebilirlik ilkelerine aykırı bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Yargılamanın en az maliyetle ve makul sürede sonuçlandırılmasına ilişkin kamusal yararın sağlanması amacıyla bir kısım yargısal kararlara karşı kanun yoluna başvurulmaması ve bu kapsamda kesinlik ile ilgili parasal sınırların belirlenerek bu değerlerin yıldan yıla güncellenmesi yönünde kanun koyucu tarafından düzenleme yapılabilir. Bu itibarla kanun yollarına başvuru açısından dikkate alınacak parasal sınırın hukuki ilişkinin doğduğu, uyumsuzluğa konu olayın veya hukuki durumun gerçekleştiği, davanın açıldığı ya da hükmün verildiği tarihe veya uyumsuzluğun herhangi bir aşamasındaki bir tarihe göre belirlenmesi de bu yetki kapsamındadır. Ancak buna ilişkin düzenlemelerde sınırlandırmadan beklenen toplumsal yarar ile davanın taraflarının kanun yoluna başvurmasından kaynaklanan menfaatleri arasında makul dengenin sağlanması, başka bir ifadeyle kuralın kısmen veya tamamen aleyhine hüküm kurulan tarafa aşırı bir külfet yüklenmemesi gerekir.

6100 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre 341. ve 362. maddelerdeki parasal sınırlar enflasyon nedeniyle yıllar itibarıyla önemini yitirebileceğinden yeniden değerlendirme oranına göre güncellenmektedir. Kuralla kanun yoluna başvuru açısından hüküm tarihinde geçerli olan parasal sınırların dikkate alınması öngörülmüştür.

Kural kapsamında hüküm tarihinde geçerli olan parasal tutarın altında kalan kararların kesin olacağı öngörülmek suretiyle bölge adliye mahkemelerinin ve Yargıtayın iş yükü azaltılarak davaların bir an önce sonuçlandırılması sağlanmaktadır. Bu kapsamda kuralın yargılamaların hızlı ve en az giderle sonuçlandırılması amacını gerçekleştirmek bakımından elverişli bir araç olduğu açıktır.

Kanun koyucunun kural kapsamında meşru amaca ulaşmak bakımından başvurabileceği yöntemleri belirlemede takdir yetkisinin bulunduğu gözetildiğinde kesinlik sınırının belirlenmesinde hukuki ilişkinin doğduğu, uyuşmazlığa konu olayın gerçekleştiği veya davanın açıldığı tarihler yerine hükmün verildiği tarihteki parasal değeri dikkate alınmasının gerekli olmadığı da söylenemez.

Anayasa Mahkemesine göre, tarafların menfaatleri arasında enflasyon nedeniyle yaşanan ekonomik kayıpları karşılayacak adil bir denge kurulması devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında olup mülkiyet hakkına ilişkin bir sınırlamanın söz konusu olması hâlinde ise devletin enflasyon nedeniyle yaşanan ekonomik kayıpları karşılaması gerekmektedir (AYM, E.2022/83, K.2023/69, 5/4/2023, § 24; Ali Tetik, B. No: 2019/3214, 6/10/2022, § 50).

Kural gereğince istinaf veya temyiz yoluna başvuru açısından dava konusunun değer ve miktar itibarıyla hükmün verildiği tarihte geçerli olan parasal tutarların altında kalması hâlinde mahkeme veya bölge adliye mahkemesi kararına karşı kanun yoluna başvurulması mümkün değildir.

Kişilerin dava konusunu oluşturan alacak ya da malın değerine göre -kanun yollarına başvurmada o tarihte geçerli olan parasal değerleri (kesinlik sınırı) de dikkate alarak- dava/karşı dava ya da ıslah talebinde bulunabilecekleri açıktır. Kanun koyucunun kanun yoluna başvurmada belirlediği kesinlik sınırını yargılamanın devam ettiği süreçte yıldan yıla güncellediği dikkate alındığında enflasyon nedeniyle ekonomik önemini yitiren dava konusu mal ya da alacağın değerinin de enflasyonun olumsuz etkisinden

koruması gerekmektedir.

Zira hukuki ilişkinin doğduğu, uyumsuzluğa konu olayın veya hukuki durumun gerçekleştiği ya da davanın açıldığı tarihte geçerli olan parasal sınırlara göre istinafa veya temyize başvurulabilecek bir karara karşı kural nedeniyle özellikle yargılamaların uzun sürdüğü durumlarda hükmün verildiği tarihte geçerli olan parasal tutarlara göre kanun yoluna başvurulması imkânı ortadan kalkabilecektir.

Kanun yoluna başvuru açısından kural gereğince parasal değer (kesinlik sınırı) güncellenirken, dava konusu mal ya da alacağın değerinin güncellenmemesi nedeniyle enflasyondan dolayı oluşan külfetin tamamı davanın taraflarına yüklenmektedir. Bu yönüyle kural kapsamında tarafların kanun yoluna başvuramamaları nedeniyle katlanacakları külfet ile yargılamanın en az maliyetle ve en kısa zamanda sonuçlandırılması yönündeki kamusal yarar arasındaki dengenin taraflar aleyhine bozulduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kişilere aşırı bir külfet yüklediği anlaşılan kuralla hükmün denetlenmesini talep etme hakkına getirilen sınırlamanın orantısız ve ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi (E.2023/182)
2. İstanbul Anadolu 30. Asliye Hukuk Mahkemesi (E.2024/165)
3. Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesi (E.2024/188)

İTİRAZIN KONUSU: 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'un 44. maddesiyle eklenen ek 1. maddenin;

A. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...341 inci, 362 nci ve ... maddelerdeki parasal sınırlar her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların; o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır." bölümünün,

B. (2) numaralı fıkrasının “...341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır.” bölümünün,

Anayasa’nın 2., 10., 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Tasarrufun iptali ve alacak davalarında itiraz konusu kuralların Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun’un itiraz konusu kuralların da yer aldığı ek 1. maddesi şöyledir:

“Parasal sınırların artırılması

EK MADDE 1- (Ek: 24/11/2016-6763/44 md.)

(1) 200 üncü, 201 inci, **341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırlar her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların; o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır.** Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz;

(2) 200 üncü ve 201 inci maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hukuki işlemin yapıldığı, **341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır.**

(3) (Ek:7/11/2024-7531/22 md.) İstinaf ve temyiz kanun yoluna başvuruda esas alınan parasal sınırdaki yeniden değerlendirme nedeniyle meydana gelen artış, bölge adliye mahkemesinin kaldırma veya Yargıtayın bozma kararları üzerine yeniden verilen kararlar hakkında uygulanmaz; ilk karar tarihinde geçerli olan parasal sınırlar esas alınır.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

Kanun’un;

1. 341. maddesi şöyledir:

“İstinaf yoluna başvurulabilen kararlar

MADDE 341- (1) (Değişik:22/7/2020-7251/34 md.) İlk derece mahkemelerinin aşağıdaki kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilir:

a) Nibai kararlar.

b) İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararları, karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları, karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine verilen kararlar.

(2) Miktar veya değeri üç bin Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir. (Ek cümle: 24/11/2016-6763/41 md.) Ancak manevi tazminat

davalarında verilen kararlara karşı, miktar veya değere bakılmaksızın istinaf yoluna başvurulabilir.

(3) Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda üç bin Türk Lirası keskinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir.

(4) Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü üç bin Türk Lirasını geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz.

(5) İlk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlarına karşı, bölge adliye mahkemelerine başvurulabilir.”

2. 361. maddesi şöyledir:

“Temyiz edilebilen kararlar

MADDE 361- (1) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabul nihai kararlar ile hakem kararlarının iptali talebi üzerine verilen kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

(2) Davada haklı çıkmış olan taraf da hukuki yararı bulunmak şartıyla temyiz yoluna başvurabilir.”

3. 362. maddesi şöyledir:

“Temyiz edilemeyen kararlar

MADDE 362- (1) Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna başvurulamaz:

a) Miktar veya değeri kırk bin Türk Lirasını (bu tutar dâhil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar.

b) Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları ile kira ilişkisinden doğan diğer davalardan üç aylık kira tutarı temyiz sınırının üzerinde olanlar hariç olmak üzere 4 üncü maddede gösterilen davalar ile (23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup taşınmazın aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar.

c) (Değişik:22/7/2020-7251/39 md.) Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemelerinin görev ve yetkisi hakkında verilen kararlar ile yargı yeri belirlenmesine ilişkin kararlar.

ç) Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar.

d) Soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar.

e) Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hakimlerinin davayı görmeye hukuki veya fiili engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

f) Geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar.

g) (Ek:22/7/2020-7251/39 md.) 353 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında verilen kararlar.

(2) Birinci fıkranın (a) bendindeki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, kırk bin Türk Lirası kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü kırk bin Türk Lirasını geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.”

II. İLK İNCELEME

A. E.2023/182 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü (İçtüzük) hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 6/12/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. 6100 sayılı Kanun'un 369. maddesinin (2) numaralı fıkrasında temyiz aşamasında tarafların duruşma isteyebilecekleri hâllere ilişkin parasal sınıra yer verilmiştir. Anılan Kanun'un ek 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının itiraz konusu bölümünde 341., 362. ve 369. maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktarın esas alınacağı hükme bağlanmıştır. Bakılmakta olan davanın istinaf incelemesi aşamasında olduğu gözetildiğinde temyiz aşamasındaki duruşma işlemlerine ilişkin parasal sınırı belirleyen 369. maddenin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

4. Öte yandan ek 1. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin itiraz konusu “...maddelerdeki parasal sınırlar her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların; o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır.” bölümü ve anılan maddenin (2) numaralı fıkrasının “...maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır.” bölümü istinaf yoluna başvurulabilecek kararlar ile temyize tabi olamayacak kararlarda parasal sınırları belirleyen 341. ve 362. maddelerin yanı sıra bakılmakta olan davada uygulanma imkânı olmayan “...369 uncu...” ibaresi bakımından da geçerli, ortak kurallar niteliğindedir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralların esasına ilişkin incelemenin kurallarda yer alan “...341 inci, 362 nci...” ibareleri ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

5. Açıklanan nedenlerle 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun’un 44. maddesiyle eklenen ek 1. maddenin;

A. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...341 inci, 362 nci ve ... maddelerdeki parasal sınırlar her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların; o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır.” bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan bölümde yer alan “...341 inci, 362 nci...” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. (2) numaralı fıkrasının “...341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır.” bölümünün;

1. “...369 uncu...” ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Kalan kısmının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan kısımda yer alan “...341 inci, 362 nci...” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2024/165 Sayılı Başvuru Yönünden

6. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI’nın katılımlarıyla 24/9/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

7. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 6100 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının "...341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır." bölümünün iptalini talep etmiştir. Bakılmakta olan davanın ilk derece mahkemesi aşamasında olduğu gözetildiğinde temyiz talebinde bulunulabilecek istinaf kararlarına ilişkin parasal sınırı belirleyen anılan Kanun'un 362. maddesinin ve temyiz aşamasındaki duruşma işlemlerine ilişkin parasal sınırı belirleyen 369. maddesinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

8. Öte yandan ek 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının itiraz konusu "...maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır." bölümü "...341 inci..." ibaresinin yanı sıra bakılmakta olan davada uygulanma imkânı olmayan "...362 nci ve 369 uncu..." ibaresi bakımından da geçerli, ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralın esasına ilişkin incelemenin kuralda yer alan "...341 inci..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

9. Açıklanan nedenlerle 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'un 44. maddesiyle eklenen ek 1. maddenin (2) numaralı fıkrasının;

A. "...341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır." bölümünde yer alan "...362 nci ve 369 uncu..." ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. Anılan bölümünün kalan kısmının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin bölümde yer alan "...341 inci,..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

C. E.2024/188 Sayılı Başvuru Yönünden

10. İçtüzük hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 5/11/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARLARI

A. 2024/165 Sayılı Başvuru Yönünden

11. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'un 44. maddesiyle eklenen ek 1. maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...341 inci,..." ibaresinin iptaline

karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/165 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2023/182 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2023/182 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B. 2024/188 Sayılı Başvuru Yönünden

12. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'un 44. maddesiyle eklenen ek 1. maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...341 inci..." ibaresinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/188 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2023/182 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2023/182 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 5/11/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

13. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Murat ÖZDEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

14. 6100 sayılı Kanun'un 341. maddesinde ilk derece mahkemelerince verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararlarının, karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları ile karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine verilen kararların istinaf incelemesine tabi olacağı ancak miktar veya değeri üç bin Türk lirasını geçmeyen mal varlığı davalarına ilişkin kararların kesin olduğu, manevi tazminat davalarında verilen kararlara karşı ise miktar veya değere bakılmaksızın istinaf yoluna başvurulabileceği hüküm altına alınmıştır.

15. Anılan maddeye göre alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda üç bin Türk liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda ise kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü üç bin Türk lirasını geçmeyen taraf istinaf yoluna başvuramaz.

16. Maddenin (5) numaralı fıkrası uyarınca ilk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlarına karşı bölge adliye mahkemelerine başvurulabilir.

17. Anılan Kanun'un 361. maddesine göre bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabil nihai kararlar ile hakem kararlarının iptali talebi üzerine verilen kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir. Davada haklı çıkmış olan taraf da hukuki yararı bulunmak şartıyla temyiz yoluna başvurabilir.

18. 362. maddede ise temyiz edilemeyecek bölge adliye mahkemeleri kararları sayılmıştır. Buna göre bölge adliye mahkemeleri tarafından verilen miktar veya değeri kırk bin Türk lirasını geçmeyen davalara ilişkin kararlar; kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları ile kira ilişkisinden doğan diğer davalardan üç aylık kira tutarı temyiz sınırının üzerinde olanlar hariç olmak üzere 4. maddede gösterilen davalarla ilgili kararlar; (23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'ndan doğup taşınmazın aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar; yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemelerinin görev ve yetkisi hakkında verilen kararlarla yargı yeri belirlenmesine ilişkin kararlar; çekişmesiz yargı işlerinde verdiği kararlar; soy bağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar; yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukuki veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar; geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar; 353. maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında ön inceleme sonunda esas incelemesi yapılmadan kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine ilişkin kararlar temyiz edilemez.

19. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca miktar veya değeri kırk bin Türk lirasını geçmeyen davalara ilişkin kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, kırk bin Türk liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü kırk bin Türk lirasını geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.

20. Ek 1. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde 200., 201., 341., 362. ve 369. maddelerdeki parasal sınırların her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların; o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanacağı öngörülmüştür. Anılan cümlede yer

alan “...341 inci, 362 nci...” ibaresi itiraz konusu kurallardan ilkinin oluşturmaktadır. Bu itibarla kural uyarınca istinaf ve temyiz sınırına ilişkin parasal tutarlar her yıl yeniden değerlendirilme oranında artırılmak suretiyle uygulanacaktır.

21. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında 200. ve 201. maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hukuki işlemin yapıldığı, 341., 362. ve 369. maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktarın esas alınacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu fıkra yer alan “...341 inci, 362 nci...” ibaresi de itiraz konusu diğer kuralı oluşturmaktadır. Dolayısıyla istinaf ve temyiz sınırına ilişkin parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınacaktır.

22. Bu maddenin (3) numaralı fıkrasında ise istinaf ve temyiz kanun yoluna başvuruda esas alınan parasal sınırdan yeniden değerlendirilme nedeniyle meydana gelen artışın bölge adliye mahkemesinin kaldırma veya Yargıtayın bozma kararları üzerine yeniden verilen kararlar hakkında uygulanmayacağı, ilk karar tarihinde geçerli olan parasal sınırların esas alınacağı belirtilmiştir.

B. İtirazın Gerekçesi

23. Başvuru kararında özetle; davanın açıldığı tarih ile uyumsuzluğun mahkemece ve sonrasında istinaf mercüince karara bağlandığı süreçte istinaf ve temyiz kesinlik sınırının her yıl yeniden değerlendirilme oranında güncellenerek değişebildiği, bu itibarla davanın açıldığı tarihte temyiz yolu açık olan bir uyumsuzluğun istinaf mercüinin karar verdiği tarih itibarıyla temyiz sınırının altında kalabildiği, bu durumun mahkemeye erişim hakkı, hükmün denetlenmesini talep etme hakkı ve kanuni hâkim ilkeleriyle bağdaşmadığı, ayrıca itiraz konusu kurallarda temyize ilişkin parasal tutar açısından davanın açıldığı tarihin mi yoksa istinaf mercüinin karar tarihinin mi esas alınacağı yönünde bir belirsizliğin olduğu, bu suretle kuralların hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle de çeliştiği, mahkemeler arasında yargılama süreleri açısından farklılıkların olabileceği gözetildiğinde aynı tarihte açıldığı hâlde diğerine göre daha erken sonuçlanmış olan davalardan biri temyize tabi olurken yargılaması geç sonuçlanan diğer davanın temyiz denetiminin dışında kalabileceği, bu durumun ise eşitlik ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1. Kanun'un Ek 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan “...341 inci, 362 nci...” İbaresinin İncelenmesi

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” denilerek yargı organlarına davacı ve

davalı olarak başvurabilme hakkı ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Bu düzenleme ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir (AYM, E.2017/120, K.2018/33, 28/3/2018, § 17).

25. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında mahkemelerce verilen hükmün bir başka yargı mercii tarafından denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğü kapsamında güvence altına alındığı kabul edilmiştir (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, §§ 8-10; E.2020/21, K.2020/53, 1/10/2020, § 19; E.2021/34, K.2022/21, 24/2/2022, § 18; E.2022/135, K.2023/30, 16/2/2023, § 17; E.2023/36, K.2023/142, 26/7/2023, § 10).

26. Bu itibarla hükmün denetlenmesini talep hakkı kapsamında ilk derece mahkemelerinin verdiği kararların başka bir yargı mercii tarafından denetlenmesi gerektiği açıktır.

27. Öte yandan anılan hak kapsamında istinaf başvurusunun reddine ilişkin kararlara karşı bir kanun yolunun öngörülmesi zorunlu değildir. Ancak bu durumun Anayasa'nın 154. maddesi uyarınca Yargıtayın adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciiine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme mercii olma niteliğine aykırı olmaması gerekir. Başka bir deyişle Yargıtayın adli yargı açısından içtihat mercii olma niteliğinin korunması gerekir.

28. İstinaf merciiinin ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak işin esası hakkında ilk elden karar verdiği durumlarda ise istinaf merciiinin işin esası hakkında verdiği bu kararın başka bir yargı mercii tarafından denetlenmesi gerekir (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 34; E.2023/36, K.2023/142, 26/7/2023, § 23).

29. Bununla birlikte usul ekonomisi ve makul sürede yargılama ilkeleri açısından önemsiz sayılabilecek bazı davalarda verilen kararların kesin olması hükmün denetlenmesini talep etme hakkına aykırılık teşkil etmez (AYM, E.2022/135, K.2023/30, 16/2/2023, § 35; E.2023/36, K.2023/142, 26/7/2023, § 22).

30. İtiraz konusu kural istinaf ve temyize ilişkin parasal sınırların her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yılda uygulanan parasal sınırın o yıl için 213 sayılı Kanun'un mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanacağını öngörmek suretiyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkına yönelik bir sınırlama oluşturmaktadır.

31. Anayasa'nın 13. maddesinde “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*” denilmiştir. Buna göre hükmün denetlenmesini talep etme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa’da öngörülen sınırlama sebeplerine uygun ve ölçülü olması gerekir.

32. Bu kapsamda hükmün denetlenmesini talep etme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kurallar keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olmalıdır.

33. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

34. Anılan Kanun'un mükerrer 298. maddesinin (B) fıkrasında yeniden değerlendirme oranının, yeniden değerlendirme yapılacak yılın ekim ayında (ekim ayı dâhil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Türkiye İstatistik Kurumu Yurt İçi Üretici Fiyatları Endeksinde (Yİ-ÜFE) meydana gelen ortalama fiyat artış oranı olduğu, bu oranın Hazine ve Maliye Bakanlığınca Resmî Gazete ile ilan edileceği hüküm altına alınmıştır.

35. Bu itibarla istinaf ve temyize ilişkin parasal sınırların ne şekilde güncelleneceğinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

36. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama hürriyeti için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir

(AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

37. Anayasa'nın 36. maddesinde güvenceye bağlanan adil yargılanma hakkının önemli unsurlarından biri de *makul sürede yargılanma* hakkıdır. Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında “*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yargının görevidir.*” denilmek suretiyle davaların makul bir süre içinde bitirilmesi gerekliliği açıkça ifade edilmiştir. Bu hak gereğince devlet, yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin çareler oluşturmak zorundadır (AYM, E.2013/4, K.2013/35, 28/2/2013). Öte yandan Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında davaların en az giderle sonuçlandırılması hususu da bir ilke olarak düzenlenmiştir. *Usul ekonomisi* olarak da adlandırılan bu ilke, yargılama maliyetinin en düşük şekilde olmasını ve bu sürecin mümkün olan en hızlı yöntemlerle gerçekleştirilmesini öngörmektedir (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 30).

38. Temyiz ve istinaf parasal sınırlarının yeniden değerlendirme oranında güncellenmesinin öngörülmesinin amacı söz konusu parasal sınırların enflasyon nedeniyle günün ekonomik şartlarına göre düşük kalmasının önlenmesi, bu suretle istinaf ve temyiz mercilerinin iş yükünün azaltılması ve yargılamaların daha hızlı bir biçimde sonuçlanmasının sağlanmasıdır. İstinaf ve temyiz mercilerinin iş yükü hafifletilerek davaların makul süre içinde ve daha az masrafla sonuçlanmasının sağlanması amacıyla hükmün denetlenmesini talep etme hakkının sınırlandırılmasının anayasal açıdan meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

39. Meşru amaca yönelik olduğu anlaşılan kuralın aynı zamanda ölçülü olması da gerekir. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

40. İstinaf ve temyiz parasal sınırlarının her yıl yeniden değerlendirme oranında güncellenmesinin, anılan parasal sınırların enflasyon etkisiyle erimesini, bu suretle istinaf ve temyiz mercilerinin iş yüklerinin artmasını önleyebilecek nitelikte bir araç olduğu konusunda kuşku bulunmamaktadır. Dolayısıyla belirtilen parasal sınırların her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmasının, istinaf ve temyiz mercilerinin iş yükü hafifletilerek yargılamaların daha hızlı bir biçimde sonuçlanmasının sağlanması amacına ulaşılması bakımından elverişli bir araç olduğu anlaşılmaktadır.

41. Ayrıca Anayasa'nın 142. maddesinde “*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.*” hükmüne yer verilmiştir. Buna göre kanun koyucu Anayasa'nın temel ilkelerine ve Anayasa'da öngörülen güvence kurallarına bağlı kalmak koşuluyla yargılama usullerinin belirlenmesi konusunda geniş takdir yetkisine sahiptir (AYM, E.2013/4, K.2013/35, 28/02/2013). Kanun koyucunun geniş takdir yetkisini haiz bulunduğu alanlarda anayasal ve kanuni hakları kısıtlayan ya da kişilere külfet yükleyen düzenlemeler yaparken tercih ettiği aracın gerekliliği konusunda sorun bulunabilmesi için daha hafif külfet yükleyen araç veya araçların varlığı yeterli olmayıp seçilen aracın kişiye bariz bir biçimde ağır bir külfet yüklediğinin de anlaşılması gerekmektedir (AYM, E.2023/127, K.2024/105, 9/5/2024, § 27). Bu yönüyle değerlendirildiğinde istinaf ve temyiz parasal sınırlarının her yıl yeniden değerlendirilmesinin kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında başvurabileceği araçlardan olduğu ve gereklilik kriterini karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

42. Bununla birlikte yeniden değerlendirme oranının enflasyon oranlarına göre belirlendiği, böylece istinaf ve temyize ilişkin parasal tutarların artırılmasıyla ilgili bu oranın davanın taraflarının ekonomik ve sosyal güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek derecede olduğu gözetildiğinde kuralda hedeflenen meşru amaç ile hükmün denetlenmesini talep hakkına getirilen sınırlama arasında makul dengenin gözetildiği ve kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla kuralla hükmün denetlenmesini talep etme hakkına getirilen sınırlamanın ölçsüz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2022/135, 2023/30, 16/2/2023, § 36).

43. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

2. Kanun'un Ek 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan “...341 inci, 362 nci...” İbaresinin İncelenmesi

44. Kural, istinaf ve temyize ilişkin parasal sınırların hangi tarih itibarıyla uygulanacağını düzenlemektedir. Bu yönüyle kuralla söz konusu parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktarın esas alınacağı öngörülmek suretiyle ilk derece mahkemesince veya ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak işin esası hakkında karar veren istinaf mercüince aleyhine hüküm verilen tarafın hükmün denetlenmesini talep etme hakkına sınırlama

getirildiği anlaşılmaktadır.

45. Kişilerin davanın açıldığı tarihte hangi sürelerde ve hangi usullerle dava açabileceğini, başka bir deyişle mahkemeye ne şekilde başvurabileceğini ve bunun koşullarını öngörebilmesi mahkemeye erişim hakkının bir gereğidir. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkı ise yargı mercilerince aleyhine karar verilen tarafa bu karara karşı kanun yolu denetimine başvurma imkânı sağlamaktadır. Öte yandan hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri gereğince ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi tarafından kısmen veya tamamen aleyhine karar verilen tarafın bu karara karşı kanun yoluna başvurup başvuramayacağını, başvurma imkânı varsa hangi şartlarda bu hakkını kullanacağını açık ve net olarak bilmesi gerekmektedir.

46. Kural gereğince hükmün verildiği tarihte geçerli olan parasal tutarın güncellenmesinde dikkate alınan yeniden değerlendirme oranı 213 sayılı Kanun'un mükerrer 298/A maddesi gereğince belirlenmekte, Hazine ve Maliye Bakanlığınca ilan edilmektedir. Bu yönüyle denetlenmesi talep edilecek hükmün verildiği tarihte yeniden değerlendirme oranına göre güncellenmiş parasal sınırların belirlenmesinin mümkün olduğu gözetildiğinde bu tarih itibarıyla mahkeme kararına karşı kanun yoluna başvurulup başvurulamayacağı hususunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlenebileceği, dolayısıyla kuralın *belirlilik* ve *hukuki öngörülebilirlik* ilkelerine aykırı bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

47. Yargılamanın en az maliyetle ve makul sürede sonuçlandırılmasına ilişkin kamusal yararın sağlanması amacıyla bir kısım yargısal kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaması ve bu kapsamda *kesinlik* ile ilgili parasal sınırların belirlenerek bu değerlerin yıldan yıla güncellenmesi yönünde kanun koyucu tarafından düzenleme yapılabilir. Bu itibarla kanun yollarına başvuru açısından dikkate alınacak parasal sınırın hukuki ilişkinin doğduğu, uyumsuzluğa konu olayın veya hukuki durumun gerçekleştiği, davanın açıldığı ya da hükmün verildiği tarihe veya uyumsuzluğun herhangi bir aşamasındaki bir tarihe göre belirlenmesi de bu yetki kapsamındadır. Ancak buna ilişkin düzenlemelerde sınırlandırmadan beklenen toplumsal yarar ile davanın taraflarının kanun yoluna başvurmamasından kaynaklanan menfaatleri arasında makul dengenin sağlanması, başka bir ifadeyle kuralın kısmen veya tamamen aleyhine hüküm kurulan tarafa aşırı bir külfet yüklenmemesi gerekir.

48. 6100 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre 341. ve 362. maddelerdeki parasal sınırlar enflasyon nedeniyle yıllar itibarıyla önemini yitirebileceğinden yeniden değerlendirme oranına göre güncellenmektedir. Kuralla kanun yoluna başvuru açısından hüküm tarihinde geçerli olan parasal sınırların dikkate alınması öngörülmüştür.

49. Kural kapsamında hüküm tarihinde geçerli olan parasal tutarın altında kalan kararların kesin olacağı öngörülme suretiyle bölge adliye mahkemelerinin ve Yargıtayın iş yükü azaltılarak davaların bir an önce sonuçlandırılması sağlanmaktadır. Bu kapsamda kuralın yargılamaların hızlı ve en az giderle sonuçlandırılması amacını gerçekleştirmek bakımından elverişli bir araç olduğu açıktır.

50. Kanun koyucunun kural kapsamında meşru amaca ulaşmak bakımından başvurabileceği yöntemleri belirlemede takdir yetkisinin bulunduğu gözetildiğinde kesinlik sınırının belirlenmesinde hukuki ilişkinin doğduğu, uyumsuzluğa konu olayın gerçekleştiği veya davanın açıldığı tarihler yerine hükmün verildiği tarihteki parasal değeri dikkate almasının gerekli olmadığı da söylenemez.

51. Anayasa Mahkemesine göre, tarafların menfaatleri arasında enflasyon nedeniyle yaşanan ekonomik kayıpları karşılayacak adil bir denge kurulması devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında olup mülkiyet hakkına ilişkin bir sınırlamanın söz konusu olması hâlinde ise devletin enflasyon nedeniyle yaşanan ekonomik kayıpları karşılaması gerekmektedir (AYM, E.2022/83, K.2023/69, 5/4/2023, § 24; *Ali Tetik*, B. No: 2019/3214, 6/10/2022, § 50).

52. Kural gereğince istinaf veya temyiz yoluna başvuru açısından dava konusunun değer ve miktar itibarıyla hükmün verildiği tarihte geçerli olan parasal tutarların altında kalması hâlinde mahkeme veya bölge adliye mahkemesi kararına karşı kanun yoluna başvurulması mümkün değildir.

53. Kişilerin dava konusunu oluşturan alacak ya da malın değerine göre - kanun yollarına başvurmada o tarihte geçerli olan parasal değerleri (kesinlik sınırı) de dikkate alarak- dava/karşı dava ya da ıslah talebinde bulunabilecekleri açıktır. Kanun koyucunun kanun yoluna başvurmada belirlediği kesinlik sınırını yargılamanın devam ettiği süreçte yıldan yıla güncellediği dikkate alındığında enflasyon nedeniyle ekonomik önemini yitiren dava konusu mal ya da alacağın değerinin de enflasyonun olumsuz etkisinden korunması gerekmektedir.

54. Zira hukuki ilişkinin doğduğu, uyumsuzluğa konu olayın veya hukuki durumun gerçekleştiği ya da davanın açıldığı tarihte geçerli olan parasal sınırlara göre istinafa veya temyize başvurulabilecek bir karara karşı kural nedeniyle özellikle yargılamaların uzun sürdüğü durumlarda hükmün verildiği tarihte geçerli olan parasal tutarlara göre kanun yoluna başvurulması imkânı ortadan kalkabilecektir.

55. Kanun yoluna başvuru açısından kural gereğince parasal değer (kesinlik sınırı) güncellenirken, dava konusu mal ya da alacağın değerinin güncellenmemesi nedeniyle enflasyondan dolayı oluşan külfetin tamamı davanın taraflarına yüklenmektedir. Bu yönüyle kural kapsamında tarafların kanun

yoluna başvuramamaları nedeniyle katlanacakları külfet ile yargılamanın en az maliyetle ve en kısa zamanda sonuçlandırılması yönündeki kamusal yarar arasındaki dengenin taraflar aleyhine bozulduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kişilere aşırı bir külfet yüklediği anlaşılan kuralla hükmün denetlenmesini talep etme hakkına getirilen sınırlamanın orantısız ve ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

56. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 10. maddesi yönünden incelenmemiştir.

V. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

57. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

58. 6100 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...341 inci, 362 nci..." ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan bu ibareden sonra gelen "...ve..." ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

VI. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

59. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

60. 6100 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...341 inci, 362 nci..." ve "...ve..." ibarelerinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte

görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu ibarelere ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII. HÜKÜM

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'un 44. maddesiyle eklenen ek 1. maddenin;

A. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...341 inci, 362 nci...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

B. (2) numaralı fıkrasında yer alan;

1. “...341 inci, 362 nci...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

2. “...362 nci...” ibaresinden sonra gelen “...ve...” ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

4/12/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.